

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สภาพการพัฒนาทางวิชาชีพ ปัญหาและอุปสรรค ความต้องการการพัฒนาทางวิชาชีพ และแนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

1.2. วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) บรรณารักษ์ซึ่งมีวุฒิการศึกษาขั้นต่ำปริญญาตรีบรรณารักษศาสตร์/สารนิเทศศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 40 แห่ง รวมจำนวนทั้งสิ้น 247 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมด 2) ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาชีพ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง โดยเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์/สารนิเทศศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 10 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำแนกเป็น 2 ชุด คือ 1) แบบสอบถามบรรณารักษ์ ใช้ในการศึกษาสถานภาพทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สภาพการพัฒนาทางวิชาชีพ ปัญหาและอุปสรรค ความต้องการการพัฒนาทางวิชาชีพ และ 2) แบบสอบถาม ผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) แบบสอบถามบรรณารักษ์ ได้จัดส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงผู้อำนวยการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ พร้อมกำหนดวันจัดส่งแบบสอบถามกลับคืน ได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์ สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้

ทั้งสิ้น จำนวน 218 ชุด คิดเป็นร้อยละ 88.26 2) แบบสอบถาม ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาแนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้รับกลับคืนจำนวน 8 ชุด คิดเป็นร้อยละ 80.00

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาวิเคราะห์ข้อมูลและสังเคราะห์ นำเสนอตามประเด็นในรูปแบบความเรียงเชิงพรรณนา

1.3 สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย แบ่งเป็น 5 หัวข้อ จำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ (1) สถานภาพทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ (2) สภาพการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ (3) ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ และ (4) ความต้องการการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ (5) แนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์

1.3.1 สถานภาพทางวิชาชีพของบรรณารักษ์

ผลการวิจัย พบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 192 คน (ร้อยละ 88.1) อายุ 31 - 35 ปี จำนวน 64 คน (ร้อยละ 29.4) วุฒิการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี บรรณารักษศาสตร์/สารนิเทศศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ จำนวน 190 คน (ร้อยละ 87.2) สถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย จำนวน 157 คน (ร้อยละ 72.0)

เมื่อจำแนกตามงานที่รับผิดชอบ พบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่รับผิดชอบงานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ จำนวน 88 คน (ร้อยละ 40.4) ระยะเวลาทำงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ 1-5 ปี จำนวน 71 คน (ร้อยละ 32.6)

1.3.2 สภาพการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาทางวิชาชีพเพื่อเพิ่มพูนความรู้ จำนวน 205 คน (ร้อยละ 94.0) รองลงมาเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนางาน จำนวน 204 คน (ร้อยละ 93.6) และเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพ จำนวน 198 คน (ร้อยละ 90.8) และน้อยที่สุดคือ เพื่อเพิ่มคุณวุฒิการศึกษา จำนวน 178 คน (ร้อยละ 81.7)

รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพของบรรณารักษ์ส่วนใหญ่เคยพัฒนาทางวิชาชีพด้วยรูปแบบการใช้สื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 198 คน (ร้อยละ 90.8) รองลงมา การประชุม/สัมมนาทางวิชาการ จำนวน 158 คน (ร้อยละ 72.5) และจำนวนใกล้เคียงกันคือ การฝึกอบรม จำนวน 150 คน (ร้อยละ 68.8)

รูปแบบการพัฒนาทางวิชาชีพที่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วม คือ การเป็นกรรมการ/คณะทำงาน/อนุกรรมการขององค์การ/สมาคมวิชาการ/วิชาชีพ จำนวน 212 คน (ร้อยละ 97.2) รองลงมาเป็นสมาชิกสมาคมวิชาการ/วิชาชีพ จำนวน 201 คน (ร้อยละ 92.2)

เมื่อจำแนกตามกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพ ปรากฏผลดังนี้

1) การประชุม/สัมมนาทางวิชาการ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่พัฒนาทางวิชาชีพด้วยการประชุม/สัมมนาทางวิชาการ จำนวน 158 คน (ร้อยละ 72.5) โดยเข้าประชุม/สัมมนา 3 ครั้ง จำนวน 51 คน (ร้อยละ 32.3) หัวข้อการบริการและการเผยแพร่ จำนวน 102 คน (ร้อยละ 64.6) จัดโดยสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 158 คน (ร้อยละ 100) ระยะเวลา 2 วัน จำนวน 89 คน (ร้อยละ 56.3) และสถาบันต้นสังกัดเป็นแหล่งทุน จำนวน 158 คน (ร้อยละ 100)

2) การฝึกอบรม บรรณารักษ์ส่วนใหญ่พัฒนาทางวิชาชีพด้วยการฝึกอบรม จำนวน 150 คน (ร้อยละ 68.8) โดยฝึกอบรม 1 ครั้ง จำนวน 57 คน (ร้อยละ 38.0) หัวข้อการจัดเก็บ/การค้นคืนสารสนเทศ จำนวน 95 คน (ร้อยละ 63.3) จัดโดยสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 150 คน (ร้อยละ 100) ระยะเวลา 1 วัน จำนวน 150 คน (ร้อยละ 100) และสถาบันต้นสังกัดเป็นแหล่งทุน จำนวน 150 คน (ร้อยละ 100)

3) การศึกษาดูงาน บรรณารักษ์ส่วนใหญ่พัฒนาทางวิชาชีพด้วยการศึกษาดูงานทางวิชาชีพหรือที่เกี่ยวข้อง จำนวน 134 คน (ร้อยละ 61.5) โดยศึกษาดูงาน 1 ครั้ง จำนวน 80 คน (ร้อยละ 59.7) หัวข้อ บริหาร จำนวน 77 คน (ร้อยละ 57.5) สถาบันที่ศึกษาดูงานคือ สถาบันอุดมศึกษา จำนวน 133 คน (ร้อยละ 99.3) เคยศึกษาดูงานต่างประเทศ จำนวน 23 คน (ร้อยละ 17.2) ระยะเวลา 1 วัน และสถาบันต้นสังกัดเป็นแหล่งทุน จำนวน 134 คน (ร้อยละ 100)

4) การหมุนเวียนงาน บรรณารักษ์ส่วนใหญ่เคยพัฒนาทางวิชาชีพด้วยการหมุนเวียนงาน จำนวน 87 คน (ร้อยละ 39.9) งานเดิม คือ งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการ จำนวน 30 คน (ร้อยละ 34.5) งานใหม่ คือ งานบริการผู้ใช้ จำนวน 34 คน (ร้อยละ 39.1) มีการปฐมนิเทศในงานที่หมุนเวียน จำนวน 22 คน (ร้อยละ 100) เข้ารับการปฐมนิเทศในหัวข้อ การบริการ และเผยแพร่ จำนวน 9 คน (ร้อยละ 40.9) ระยะเวลาในการปฐมนิเทศ 1 วัน จำนวน 12 คน (ร้อยละ 54.6)

5) ระบบพี่เลี้ยง/การสอนงาน บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ที่เคยได้รับคำแนะนำหรือมีพี่เลี้ยงในการปฏิบัติงาน จำนวน 97 คน (ร้อยละ 44.5) งานที่เคยได้รับคำปรึกษาแนะนำ คือ งานพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศและการบริการผู้ใช้ จำนวนเท่ากัน 32 คน (ร้อยละ 33.0) เคยให้คำปรึกษาแนะนำหรือเป็นพี่เลี้ยงในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น จำนวน 96 คน (ร้อยละ 44.0) โดยขณะเดียวกันงานที่เคยให้คำปรึกษา คือ งานบริการผู้ใช้ จำนวน 29 คน (ร้อยละ 30.2)

6) การเป็นสมาชิกสมาคมวิชาการ/วิชาชีพ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกสมาคมวิชาการ/วิชาชีพ จำนวน 201 คน (ร้อยละ 92.2) และบรรณารักษ์ส่วนน้อยที่เป็นสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ จำนวน 17 คน (ร้อยละ 7.8)

7) การเป็นกรรมการ/คณะทำงาน/อนุกรรมการขององค์การ/สมาคมวิชาการ/วิชาชีพ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นกรรมการ/คณะทำงาน/อนุกรรมการขององค์การ/สมาคมวิชาการ/วิชาชีพ จำนวน 212 คน (ร้อยละ 97.2) และบรรณารักษ์ส่วนน้อยที่เป็นกรรมการ/คณะทำงาน/อนุกรรมการขององค์การ/สมาคมวิชาการ/วิชาชีพ ในกิจกรรมจัดโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ จำนวน 4 คน (ร้อยละ 1.83)

8) การศึกษาต่อ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาต่อ จำนวน 157 คน (ร้อยละ 72.0) และบรรณารักษ์ส่วนน้อยที่ศึกษาต่อ จำนวน 61 คน (ร้อยละ 28.0) โดยศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาบรรณารักษศาสตร์/สารนิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ จำนวน 52 คน (ร้อยละ 88.1) และสถาบันต้นสังกัดเป็นแหล่งทุน จำนวน 35 คน (ร้อยละ 57.4)

9) การเป็นวิทยากร บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่เป็นวิทยากร จำนวน 142 คน (ร้อยละ 65.1) และบรรณารักษ์ส่วนน้อยที่เป็นวิทยากร จำนวน 76 คน (ร้อยละ 34.9) โดยเป็นวิทยากรหัวข้อการจัดเก็บ/การค้นคืนสารสนเทศ จำนวน 42 คน (ร้อยละ 55.3) สถาบันที่จัด คือ สถาบันอุดมศึกษา จำนวน 103 คน (ร้อยละ 99.0) ระยะเวลา 1 วัน จำนวน 64 คน (ร้อยละ 84.2)

10) การผลิตผลงานทางวิชาการ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่เคยผลิตงานทางวิชาการ จำนวน 181 คน (ร้อยละ 83.0) และบรรณารักษ์ส่วนน้อยที่ผลิตผลงานทางวิชาการ จำนวน 37 คน (ร้อยละ 17.0) โดยมีผลงานวิจัย จำนวน 31 คน (ร้อยละ 14.2) โดยเป็นหัวหน้าโครงการ จำนวน 16 คน (ร้อยละ 51.6) และมีผลงานคู่มือ จำนวน 29 คน (ร้อยละ 13.3) สถาบันต้นสังกัดเป็นแหล่งทุน จำนวน 27 คน (ร้อยละ 87.1)

11) การจัดการความรู้ในองค์กร บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่เคยพัฒนาทางวิชาชีพในรูปแบบการจัดการความรู้ในองค์กร จำนวน 143 คน (ร้อยละ 65.6) และบรรณารักษ์ส่วนน้อยพัฒนาทางวิชาชีพในรูปแบบการจัดการความรู้ในองค์กร จำนวน 75 คน (ร้อยละ 60.0) หัวข้อการบริหาร จำนวน 45 คน (ร้อยละ 53.3) ระยะเวลา 1 วัน จำนวน 63 คน (ร้อยละ 84.0)

12) การเรียนรู้ออนไลน์ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่เคยพัฒนาทางวิชาชีพด้วยการเรียนรู้ออนไลน์ จำนวน 198 คน (ร้อยละ 90.8) และบรรณารักษ์ส่วนน้อยเคยพัฒนาทางวิชาชีพด้วยการเรียนรู้ออนไลน์ จำนวน 20 คน (ร้อยละ 9.2) ในรูปแบบบทเรียนออนไลน์ จำนวน 18 คน (ร้อยละ 8.3) หัวข้อการบริหาร จำนวน 9 คน (ร้อยละ 50.0) จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) จำนวน 16 คน (ร้อยละ 88.5) ระยะเวลา 3 ชั่วโมง จำนวน 16 คน (ร้อยละ 88.5) ไม่เสียค่าใช้จ่าย จำนวน 18 คน (ร้อยละ 100) 2) การสัมมนาออนไลน์ จำนวน 3 คน (ร้อยละ 1.4)

หัวข้อการสอนผู้ใช้ จำนวน 2 คน (ร้อยละ 66.7) จัดโดย สถาบันอุดมศึกษา จำนวน 3 คน (ร้อยละ 100) ใช้ระยะเวลา 2 วัน จำนวน 2 คน (ร้อยละ 66.7) สถาบันต้นสังกัดเป็นแหล่งทุน จำนวน 3 คน (ร้อยละ 100)

13) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่พัฒนาทางวิชาชีพในรูปแบบการใช้สื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 198 คน (ร้อยละ 90.8) โดยใช้เฟสบุ๊ก (Facebook) จำนวน 192 คน (ร้อยละ 88.1) และบรรณารักษ์ส่วนน้อยไม่เคยพัฒนาทางวิชาชีพในรูปแบบการใช้สื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 20 คน (ร้อยละ 9.2)

1.3.3 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์

ผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์มีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทางวิชาชีพ โดยรวมระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยปัญหาและอุปสรรคด้านส่วนบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุดระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$) รองลงมาด้านการบริหารของสำนักวิทยบริการฯ ต้นสังกัด ($\bar{X} = 3.16$) ปัญหาและอุปสรรคที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดระดับปานกลางคือ ด้านหน่วยงานที่จัด ($\bar{X} = 3.01$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดระดับมาก คือ ทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ ($\bar{X} = 3.56$) ซึ่งเป็นรายการเดียวที่มีค่าเฉลี่ยระดับมาก รองลงมา งบประมาณ ($\bar{X} = 3.48$) และเงินทุนสนับสนุน (ในกิจกรรมที่ต้องใช้เงินสนับสนุน) ($\bar{X} = 3.43$) ตามลำดับ ปัญหาและอุปสรรคที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ระดับปานกลาง คือ สุขภาพ ($\bar{X} = 2.56$)

1.3.4 ความต้องการการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์

ผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาทางวิชาชีพโดยรวมระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) โดยรูปแบบที่บรรณารักษ์ต้องการเข้าร่วมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก คือ การศึกษาดูงาน ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมา มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน คือ การฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.12$) และการประชุม/สัมมนาทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.00$) กิจกรรมที่บรรณารักษ์ ต้องการเข้าร่วมที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของระดับมาก คือ การเรียนรู้ออนไลน์ ($\bar{X} = 3.51$)

บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ต้องการการพัฒนาทางวิชาชีพในหัวข้อต่างๆ โดยรวมระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยหัวข้อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานห้องสมุดมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมา ค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ การบริการและเผยแพร่ และการจัดเก็บ/การค้นคืนสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.08$) หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดระดับมาก คือ การบริหาร ($\bar{X} = 3.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดระดับมาก คือ การจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศในรูปดิจิทัล ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมา คือ การจัดกิจกรรม

ส่งเสริมการใช้สารสนเทศและส่งเสริมการเรียนรู้ และการพัฒนาห้องสมุดดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.10$) และหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของระดับมาก คือ การวางแผนกลยุทธ์ ($\bar{X} = 3.58$)

1.3.5 สถาบันที่บรรณารักษ์ต้องการให้จัดกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า สถาบันที่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ต้องการให้จัดกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพ คือ สถาบันอุดมศึกษา จำนวน 59 คน (ร้อยละ 27.1) รองลงมา สมาคมวิชาชีพ จำนวน 46 คน (ร้อยละ 21.1) และน้อยที่สุด คือ หน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 24 คน (ร้อยละ 11.0)

1.3.6 แนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาสภาพภาพของบรรณารักษ์ สภาพการพัฒนาทางวิชาชีพ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทางวิชาชีพ และความต้องการการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ และผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ นำเสนอแนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ ประกอบด้วย รูปแบบการพัฒนา หัวข้อการพัฒนา สถาบันที่จัด และบทบาทผู้เกี่ยวข้อง/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สถาบันอุดมศึกษา สมาคม/องค์กรวิชาชีพ ผู้บริหารห้องสมุด และบรรณารักษ์ ดังนี้

1) รูปแบบการพัฒนา ประกอบด้วย การประชุม/สัมมนาทางวิชาการ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การหมุนเวียนงาน ระบบพี่เลี้ยง/การสอนงาน การเป็นสมาชิกสมาคมวิชาการ/วิชาชีพ การเป็นกรรมการ/คณะทำงาน/อนุกรรมการขององค์กร/สมาคมวิชาการ/วิชาชีพ การศึกษาต่อ การเป็นวิทยากร การผลิตผลงานวิชาการ การจัดการความรู้ในองค์กร การเรียนรู้ออนไลน์ การสัมมนาออนไลน์ การประชุมออนไลน์ และการใช้สื่อสังคมออนไลน์

2) หัวข้อการพัฒนา ได้แก่ การใช้ภาษาต่างประเทศ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานห้องสมุด การบริการและเผยแพร่ การบริการสารสนเทศเชิงรุก การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการใช้ทรัพยากรร่วมกัน การบริการสารสนเทศเฉพาะกลุ่มการให้บริการแบบครบวงจร การจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศหัวข้อมาตรฐานการจัดโครงสร้างสารสนเทศและการสืบค้น การค้นคืนสารสนเทศทางเว็บ การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ หัวข้อการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การสื่อสารในงานสารสนเทศ และการจัดการความรู้

3) สถาบันที่จัด เน้นสถาบันอุดมศึกษา และสมาคม/องค์กรทางวิชาการ/วิชาชีพ

4) บทบาทผู้เกี่ยวข้อง/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สถาบันอุดมศึกษา สมาคม/องค์กรวิชาชีพ ผู้บริหารห้องสมุด และบรรณารักษ์ดังนี้

บทบาทของสถาบันอุดมศึกษา การกำหนดนโยบายและจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์อย่างต่อเนื่อง การพัฒนาทักษะด้านภาษาและ

เทคโนโลยีสารสนเทศ การกำหนดนโยบายพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และการสร้างวัฒนธรรมการอ่านเพื่อพัฒนางานในวิชาชีพ

บทบาทของสมาคม/องค์กรวิชาชีพ การกำหนดนโยบายการพัฒนาบรรณารักษ์อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นด้านภาษาต่างประเทศ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการวิจัย การมีบทบาทเชิงรุกเพื่อพัฒนาบรรณารักษ์ให้มีความตระหนักและมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางวิชาชีพ

บทบาทของผู้บริหารห้องสมุด การกำหนดนโยบายและวางแผน การพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ การจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทางวิชาชีพของบุคลากร การกำหนดคุณสมบัติตำแหน่งบรรณารักษ์ตามเกณฑ์มาตรฐาน ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา การกำหนดให้การพัฒนาทางวิชาชีพเป็นตัวชี้วัดในการประกันคุณภาพของหน่วยงาน การกำหนดมาตรการการส่งเสริมการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

บทบาทของบรรณารักษ์ การตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของตนเอง การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพ การพัฒนาคุณลักษณะการใฝ่รู้และการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

ผลลัพธ์จากการพัฒนา จำแนกเป็นผลลัพธ์ต่อบรรณารักษ์และต่อองค์กร ดังนี้

ผลลัพธ์ต่อบรรณารักษ์ มีความรู้และสมรรถนะทาง วิชาชีพทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ผลลัพธ์ต่อผู้บริหาร/องค์กร มีนโยบายและแผนพัฒนา บรรณารักษ์ที่ชัดเจน บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตอบสนองปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางวิชาชีพและสถานการณ์ได้

2. อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยที่พบ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 สถานภาพทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31 – 35 ปี มีวุฒิการศึกษาสูงสุดจบปริญญาตรีบรรณารักษศาสตร์/สารนิเทศศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ ซึ่งเป็นไปตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งบรรณารักษ์ปฏิบัติการ คุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรี หรือวุฒิอย่างอื่นที่เทียบได้ไม่ต่ำกว่านี้ (คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ในสถาบันอุดมศึกษา 2553) สถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย รับผิดชอบงานวิเคราะห์หมวดหมู่ และทำรายการ ระยะเวลาทำงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ ที่สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 1-5 ปี

2.2 สภาพการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการพัฒนาทางวิชาชีพเพื่อเพิ่มพูนความรู้ นำมาใช้พัฒนางาน และการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพ สอดคล้องกับจรรยาบรรณบรรณารักษ์ (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2552) ที่กำหนดว่า บรรณารักษ์ต้องศึกษา แสวงหาความรู้ตามมาตรฐาน และพัฒนาตามนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในวิชาชีพ ทั้งนี้เป็นเพราะการพัฒนาทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน (พิชิต เทพวรรณ, 2554) และผลการวิจัยของชัตติยา ทองทา (2543) และเบญจวรรณ กระจ่าง (2547) พบว่า บรรณารักษ์เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทางวิชาชีพ เพื่อนำความรู้ และประสบการณ์ใหม่ ๆ มาปรับปรุงและพัฒนางาน เพื่อให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิชาชีพ นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ที่กำหนดว่าบุคลากรห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ควรมีโอกาสได้รับการศึกษา ฝึกอบรม รวมทั้งได้รับการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทั้ง วิชาการและวิชาชีพระดับสูงอย่างสม่ำเสมอให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ (ทบวงมหาวิทยาลัย 2544 : 3) และยังสอดคล้องกับสมรรถนะหลักของบรรณารักษ์ที่จำเป็น ที่กำหนด ของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน ให้บรรณารักษ์มีการศึกษาต่อเนื่องและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยการ แสวงหาความรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (American Library Association, 2009)

2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคของ บรรณารักษ์ในการพัฒนาทางวิชาชีพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ สอดคล้อง กับผลการวิจัยของอัญมณี ศรีวัชรินทร์ (2554) วรรณยา เฉลยปราชญ์ และอรนุช เสวตรัตยเสถียร (2556) ที่พบว่า บรรณารักษ์มีปัญหาการใช้ภาษาต่างประเทศ และข้อเสนอแนะของฟิชเชอร์ (Fisher. 2001)

ที่ระบุว่าบรรณารักษ์ควรพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ และยังเป็นการตอบรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนซึ่งกำหนดภาษาอังกฤษเป็นภาษาทางการ และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555– 2559 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) โดยมีเป้าหมายหลักเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยเน้นกลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงานพัฒนาความรู้ และทักษะด้านภาษาต่างประเทศและภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานผู้เรียน บุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา

2.4 ความต้องการการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

2.4.1 รูปแบบการพัฒนาทางวิชาชีพ ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการพัฒนาทางวิชาชีพที่บรรณารักษ์มีความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และการประชุม/สัมมนาทางวิชาการ

การศึกษาดูงาน ผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์ต้องการพัฒนาทางวิชาชีพด้วยการศึกษาดูงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งยังเป็นรูปแบบเดิมที่พบในผลการวิจัยในช่วง 10–20 ปี ที่ผ่านมาของมลิวลีย์ ประดิษฐ์ธีระ (2538) ชัดติยา ทองทา (2543) และเบญจวรรณ ระวังภัย (2547) ทั้งนี้เป็นเพราะการศึกษาดูงานเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพให้บุคคลได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สังเกตการณ์การปฏิบัติงานจริงในหน่วยงานที่พัฒนาแล้ว รวมทั้งได้มีโอกาสเปลี่ยนบรรยากาศ สัมผัสกับผู้ร่วมวิชาชีพหรือผู้ปฏิบัติงานอันจะเป็นประโยชน์นำมาใช้ปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น (ชุตินา สัจจามันท์, 2551)

การฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาทางวิชาชีพด้วยการฝึกอบรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของเฉลิมศักดิ์ ชูปวา (2541) ศุภรรษตรา แสนวา (2542) เบญจวรรณ ระวังภัย (2547) ฮานีฟาและอับดุล ชุกกูร์ (Haneefa, & Abdul Shukkoor, 2010) แมทธิวและเบบี้ (Mathew, & Baby, 2012) และแบร์โร, เอสซและคานู (Baro, Eze & Nkanu, 2013) พบว่า กิจกรรมการพัฒนาที่บรรณารักษ์ต้องการเข้าร่วม ได้แก่ การฝึกอบรม ทั้งนี้เป็นเพราะการพัฒนาบุคลากรโดยการฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติจริง ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะหรือความชำนาญ ขณะเดียวกันได้ติดตามพัฒนาการที่เกิดขึ้นในวิชาชีพได้อย่างทันสมัย และยังช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทัศนคติในการทำงานด้วย (ชุตินา สัจจามันท์, 2551: 180; สมคิด บางโม , 2553; ชูชัย สมितिไกร, 2556)

การประชุม/สัมมนาทางวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่เคยพัฒนาทางวิชาชีพในรูปแบบการประชุม/สัมมนาทางวิชาการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสนธยา ไกรลาสสุวรรณ (2531) ระวีวรรณ สัมฤทธิ์ (2556) เป็นเพราะการประชุม/สัมมนาทางวิชาการ เป็นการประชุมเพื่อเผยแพร่ความรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารประสบการณ์ และการค้นพบใหม่ ๆ และ

ได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์กับผู้ร่วมวิชาชีพ ทำให้บุคคลได้มีโอกาสพัฒนาบทบาททางสังคม และได้มีโอกาสสร้างเครือข่ายบุคคลที่จำเป็นอย่างยิ่งในการถ่ายทอดความรู้ (ชุติมา สัจจานันท์, 2556)

2.4.2 หัวข้อที่บรรณารักษ์ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า หัวข้อที่บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาทางวิชาชีพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก คือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานห้องสมุด การบริการและเผยแพร่ และการจัดเก็บและการค้นคืนสารสนเทศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของอรรถนัย บัณฑิตย์ (2552) อะเดโมดีและอะเดโปจู (Ademodi; & Adepoju. 2009 : Online) ที่พบว่า บรรณารักษ์ต้องพัฒนาความรู้ความสามารถในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับพัฒนาการของเทคโนโลยีและวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ตลอดจนห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาซึ่งได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการดำเนินงาน เช่น การสร้างฐานข้อมูล และการบันทึกข้อมูลลงในฐานข้อมูลเพื่อการสืบค้น (ปิติมา จันทมนิโชติ, 2551; Mathews; & Pardue. 2009 : 255) และพัฒนาสู่ห้องสมุดอัตโนมัติ ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบโดยตรงต่อบรรณารักษ์ (Haliso. 2011: Online)

2.4.3 สถาบันที่บรรณารักษ์ต้องการให้จัดกิจกรรมพัฒนาทางวิชาชีพ

ผลการวิจัย พบว่า บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ต้องการให้สถาบันอุดมศึกษาจัดกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรณยา เฉลยปราชญ์ และอรนุช เศรษฐัตนเสถียร (2556) พบว่า บรรณารักษ์ต้องการให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้จัดกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพ ทั้งนี้เป็นเพราะสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งความรู้ แหล่งศึกษาค้นคว้างานวิจัย ตลอดจนมีอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญ ชำนาญทางวิชาการและวิชาชีพในสาขาวิทยาการต่าง ๆ

2.5 แนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพที่เหมาะสมของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พัฒนาจากกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบโดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยสถานภาพของบรรณารักษ์ สภาพการพัฒนาทางวิชาชีพ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทางวิชาชีพ และความต้องการการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนได้แนวทางที่สมบูรณ์ โดยการมีส่วนร่วมพิจารณาให้ความคิดเห็นจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะบรรณารักษ์และผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาชีพ จึงเป็นแนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพที่เหมาะสมสำหรับของบรรณารักษ์ สอดคล้องกับมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558) และจรรยาบรรณบรรณารักษ์ (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2552) อันจะนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพที่จำเป็นและบทบาทใหม่ของบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทยใน พ.ศ.2553-2562 (ปิยะสุตา ตันเลิศ และกุลธิดา ท้วมสุข, 2554)

สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (American Library Association, 2009) สมาคมห้องสมุดและห้องสมุดวิจัย (Canadian Association of Research Libraries, 2013)

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยที่พบและอภิปรายผล มีข้อเสนอแนะต่อผู้บริหาร บรรณารักษ์ สมาคม/องค์กรวิชาชีพและสถาบันอุดมศึกษา ดังนี้

3.1.1 ผู้บริหารห้องสมุดและผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา

1) กำหนดเป็นนโยบายและแผนการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ รวมทั้งมีการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีระบบ และเป็นรูปธรรม ให้บรรณารักษ์ทุกคนได้มีโอกาสพัฒนาทางวิชาชีพ โดยเน้นการศึกษาต่อ พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาสากล และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานห้องสมุด และการบริการผู้ใช้

2) ส่งเสริมให้บรรณารักษ์มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการ/ คณะทำงาน/ อนุกรรมการขององค์กร/ สมาคมวิชาการ/ วิชาชีพ เพื่อให้มีโอกาสพัฒนาตนเองและการสร้างเครือข่ายในวิชาชีพ

3) สร้างความตระหนักให้บรรณารักษ์ได้มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และบทบาททางวิชาชีพอย่างเหมาะสมและอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นสมรรถนะระดับสากล

3.1.2 บรรณารักษ์ นำแนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาทางวิชาชีพที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ และให้ความสำคัญการพัฒนาตนเองในรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในรูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์

3.1.2 สถาบันการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ และสมาคม/องค์กรทางวิชาการ/วิชาชีพ ควรนำแนวทางการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ไปใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของบรรณารักษ์ โดยเน้นความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมและสมาคม/องค์กรทางวิชาการและวิชาชีพ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดกิจกรรมการพัฒนาบรรณารักษ์ในรูปแบบการเรียนรู้ออนไลน์

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์อย่างต่อเนื่อง

3.2.2 ควรมีการศึกษาการพัฒนาทางวิชาชีพของบรรณารักษ์ห้องสมุดประเภทอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาทางวิชาชีพบรรณารักษ์ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ